

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 14. marts 2007

Indberetning nr. 3/2007

Sammenfatning:

- *Politisk uenighed i landstyrekoalitionen om oprettelsen af en færøsk repræsentation i Reykjavik.*
- *Republikanerne foreslår, at Færøerne overtager den fulde udenrigspolitiske, sikkerhedspolitiske og forsvarspolitiske kompetence. Herudover foreslås ansvaret for luftrummet over Færøerne overtaget.*
- *Enighed mellem flere arbejdstagere og arbejdsgivere om en 4-årig overenskomst på det offentlige arbejdsmarked.*
- *Smyril Line, som driver ruten mellem Danmark og Færøerne, forventer balance i regnskabet for 2006.*
- *Føroya Banki beskyttes mod "fjendtlig overtagelse" i forbindelse med den kommende privatisering.*
- *Republikanerne foreslår dannelsen af en "Økonomifond" baseret på indbetalinger fra olieudvinding og bloktilskud fra Danmark. Landsstyremanden for finanser mener ikke, at det haster med oprettelsen af en fond.*
- *Landstyremand for fiskeri Bjørn Kalsø foreslår, at udlændinge højst skal kunne eje en tredjedel af færøske fiskefartøjer samt, at fiskekvoter gøres tidsbegrænsede.*
- *Færøsk overtagelse af folkekirken på Færøernes "nationaldag" den 29 juli 2007 vil kræve en hurtig og gnidningsfri proces med enighed om mål og midler, samt opbakning fra de kirkelige kredse på Færøerne til den måde overtagelsen finder sted på.*
- *Intet nyt om den færøske forfatning.*
- *Ifølge kilder i Folkeflokkun genopstiller tidligere lagmand Anfinn Kallsberg og Óli Breckmann til næste lagtingsvalg.*

Færøsk repræsentation på Island

Som det fremgår af min indberetning nr. 1/ 2007, blev der i forbindelse med vedtagelsen af den færøske finanslov bevilget 2 mio. kr., på helårsbasis 2,5 mio. kr., med henblik på udsendelse af en medarbejder fra landsstyret til Reykjavik. Det anførtes i forbindelse med bevillingen, at medarbejderen skal placeres på den danske ambassade. Samtlige 32 medlemmer af Lagtinget stemte for forslaget.

Efterfølgende er der imidlertid opstået betydelig politisk uro om sagen foranlediget af, at den honorære islandske konsul på Færøerne, Poul Mohr i færøsk TV i et følelsesladet interview gjorde opmærksom på det set med færøske øjne utænkelige i, at Færøerne skulle lade sig repræsentere på Island under dansk flag.

For at forstå dybden i de færøske følelser vedrørende flagspørgsmålet er det nyttigt at vide, at det er en del af "historieskrivningen på Færøerne", at daværende statsminister Th. Stauning i 1930 under fejringen af Altingets 1000 års jubilæum på Tingvallir på Island i 1930 beordrede det dengang ikke anerkendte færøske flag fjernet med bemærkningen: "Fjern den klud".¹ Det er således en del af den færøske selvforståelse, at danskerne historisk ikke har været meget for at anerkende det færøske flag, hvilket understøttes af, at det var de britiske myndigheder der den 25 april 1940 bestemte at det færøske flag skulle føres på færøske skibe. Den daværende amtmand Hilbert forsøgte i april 1940 forgæves at fastholde det danske flag eller som alternativ et grønt flag. Først i forbindelse med hjemmestyrelovens indførelse i 1948, anerkendtes flaget officielt fra dansk side.

Sagen har således så mange emotionelle elementer, at det ikke er overraskende, at lagtingsmedlem for Folkeflokkun, Poul Michelsen, den 2. marts 2007 fremsatte et forslag til lagtingsbeslutning. Forslaget pålægger landstyret at optage forhandlinger med den danske regering om, at en færøsk repræsentation i Island ikke behøver at flage med dansk flag. Det fremgår endvidere af forslaget, at såfremt det ikke lykkes at forhandle sig til en løsning med den danske regering, anmodes landstyret om i stedet at oprette et repræsentationskontor svarende til det færøske repræsentationskontor i København.

Sagen har givet anledning til betydelig debat i de færøske medier, hvor der overvejende har været fremført synspunkter, der støtter, at Færøernes repræsentation kommer til at fremtræde under eget flag. Enkelte indlæg fra bl.a. lagmanden og viceslagmand Bjarni Djurholm har imidlertid forsvaret, at en færøsk repræsentation, hvad enten den er placeret på ambassaden eller udenfor i særskilte lokaler, skal fremtræde som "Kongeriget Danmarks" repræsentation også i henseende til flagning, hvilket i praksis vil sige, at der flages med såvel færøsk som med dansk flag, og der forholdes tilsvarende vedrørende våbenskjolde.

Efter de seneste forlydender skulle hele folkeflokkun nu være imod forslaget om færøsk repræsentation på Island "under dansk flag". Hvis det holder stik, er der ikke længere flertal for landstyreets oprindelige forslag. Poul Michelsens beslutningsforslag er sat på Lagtingets dagsorden til behandling den 22. marts 2007, hvilket vil sige, at der senest på dette tidspunkt vil ske en afklaring i sagen. Det skal tilføjes, at Poul Michelsen i færøsk TV forleden opfordrede lagmanden til at udskrive valg.

Republikanerne fremlægger forslag til lagtingslov om overtagelse af den fulde udenrigspolitiske, sikkerhedspolitiske og forsvarspolitiske kompetence samt et beslutningsforslag om at overtage det fulde ansvar for luftrummet

Forslaget fra Republikanerne er udformet som et kort lagtingslovforslag, dateret den 2. marts 2007. Det fremgår heri bl.a., at Færøerne skal meddele FN, at man er "en nation med selvbestemmelsesret". Med dette udgangspunkt påtager færingerne sig al kompetence ved indgåelse af alle internationale aftaler gældende for Færøerne, herunder på det udenrigspolitiske, det sikkerhedspolitiske og det forsvarspolitiske område.

Republikanerne foreslår endvidere, at loven skal træde i kraft på Færøernes "nationaldag" den 29. juli 2007- Olai-dagen - samtidig med, at den udenrigspolitiske fuldmagtslov og overtagelsesloven ophæves.

¹ Ifølge Niels Juel Arges bog om det færøske flag "Merkið" tilskrives bemærkningen imidlertid ikke Th. Stauning, men amtmand Ringberg i forbindelse med en episode i Tórshavn på Olai-dagen i 1930

Samtidig med ovennævnte lagtingslovforslag fremlægges et forslag til beslutning om overtagelse af det fulde ansvar for luftrummet over Færøerne. En forsigtig vurdering, som det hedder i bemærkningerne, vil indbringe overflyvningsafgifter i en størrelsesorden på ca. 190. mio. kr. årligt.

Overenskomster på det offentlige arbejdsmarked

Efter mere end 100 timers forhandlinger er der den 28. februar 2007 opnået enighed mellem de offentlige arbejdsgivere, d.v.s. landsstyremanden for finanser, de kommunale arbejdsgivere og S.E.V. (elektricitetsværket) på den ene side og den største af de offentlige arbejdstagerorganisationer, "Starvsmannafelagið" på den anden side om en generel fire-årig aftale for det offentlige arbejdsmarked, som dækker perioden fra 1. oktober 2006 til 1. oktober 2010.

Det første år forhøjes lønrammen med 1,7 %. De følgende år forhøjes lønningerne med 3 % årligt.

Landsstyremanden for finanser, Barður Nielsen udtrykker i forbindelse med forliget tilfredshed med, at der nu for en længere periode skabes fred på det færøske arbejdsmarked. I et protokollat, som er underskrevet i tilknytning til forliget, gives der tilsagn fra landsstyreområdet for finanser til sammen med fagforeningerne, at forhandle generelle regler om personalenormeringer og lønmæssig indplacering i det offentlige.

Forinden var der indgået en ny overenskomst på sygeplejeområdet, som formentlig har været retningssgivende for den generelle aftale på det offentlige område både med hensyn til overenskomstperiodens længde og lønrammen.

Overenskomsten indebærer en lønstigning på i alt 11,6 %, ligesom der efter to år sker en forhøjelse af indbetalingerne til pension, således at man i alt kommer op på et pensionsbidrag på 15 %.

Aftalen får virkning fra 1 oktober 2005 til 1 oktober 2010. Lønstigningerne sker således: Første år 0,9 %, andet år 1,7 % tredje, fjerde og femte år stiger lønnen 3% hvert år. Den samlede lønstigning bliver dermed 11,6 % som reelt skal fordeles på 3 ½ år, hvortil kommer pensionsforbedringen.

Den relativt store forbedring skal ses på baggrund af, at lønstigningerne i den offentlige sektor længe har ligget lavere end i den private sektor.

Regnskabet for Smyril Line i balance for 2006

Efter flere år med betydelige vanskeligheder og et akkumuleret underskud på 110 mio. kr., bl.a. efter et underskud på 50 mio. kr. i 2005, oplyser rederiet, at man forventer balance i 2006. Rederiet har gjort en stor markedsføringsindsats på det europæiske marked i de seneste år, og særlig det tyske marked, som er det største enkeltmarked, har vist en tilfredsstillende udvikling. Sommertrafikken fra Hanstholm over Færøerne til Island bidrager positivt til driftsresultatet.

Føroya Banki skal have værn mod "fjendtlig overtagelse" i forbindelse med privatiseringen

Ingen enkelt aktionær får mere end 10 % af stemmerne i Føroya Banki i forbindelse med privatiseringen, ligesom "Finansieringsfonden af 1992" skal godkende alle vedtægtsændringer i selskabet, udtaler Eyðun á Rógvi, formand for Finansieringsfonden den 26. februar 2007 til færøsk radio.

I første omgang bliver 66 % af banken sat til salg. Finansieringsfonden beholder 34 % for at sikre fondens fortsatte indflydelse på vegne af Færøernes landsstyre.

Egenkapitalen i Føroya Banki er på 1,2 mia. kr. men den samlede værdi nærmer sig formentlig 2 mia. kr. Landsstyret har sat sig som mål at få en bred ejerkreds af banken. Eyðun á Rógvi regner med, at dette vil lykkes.

I øvrigt fratræder næstformanden, Jóhannes Egholm Hansen angiveligt på grund af uenighed om fremgangsmåden i forbindelse med den kommende privatisering af banken. Høgni Hansen har allerede i december meddelt, at han udtræder af bestyrelsen. Ved generalforsamlingen i banken den 19. marts ventes Jens Erik Christensen, tidligere direktør i Codan, samt Eyðhild Skaalum valgt som nye medlemmer af bestyrelsen.

Føroya Banki har offentliggjort sit årsregnskab for 2006, og banken kan som Eik Bank, se den forrige indberetning, ligeledes notere sig pæn fremgang. Føroya Banki havde i 2006 et overskud før skat på 193 mio. kr. i forhold til 158 mio. kr. i 2005. Efter skat var overskuddet 159 mio. kr. Egenkapitalen, der nu er 1.246 mio. kr., blev forrentet med 13,7 %.

Republikanerne foreslår, at der dannes en "Økonomifond" baseret på indtægter fra olieudvinding og bloktilskud fra Danmark

Formålet med "Økonomifonden" er at sikre en mere tryk, moderne og selv bærende økonomi på Færøerne. Republikanerne foreslår, at alle skatter og afgifter fra olieudvindingen (der er endnu ikke fundet olie eller gas i den færøske undergrund i mængder der lader sig kommercielt udnytte) indbetales til fonden. Herudover skal bloktilskuddet fra 2008 indbetales til "Økonomifonden".

Indtægter fra privatiseringer skal ligeledes indgå i fonden, der tillige skal tilskrives renter og afkast af fondens investeringer. Formålet med fonden skal efter forslagsstillerne være at udjævne udsving i økonomien, formindske udenlandsgælden, øge uddannelses- og forskningsindsatsen og gradvist gøre finanslovene uafhængige af det danske bloktilskud.

Landsstyremanden for finanser, Barður Nielsen oplyser, at han ikke kan støtte forslaget. Han oplyser, at han "arbejder med sagen", men at det efter hans opfattelse ikke er en sag, der har den store hast.

I forbindelse med forberedelsesarbejdet har man i landsstyret haft besøg af repræsentanter for den norske oliefond, som har redegjort for de norske erfaringer med oliefonden.

Udlændinge skal højst kunne eje en tredjedel af færøske fiskefartøjer og fiskekvoterne tidsbegrænses.

Landsstyremanden for fiskeri, Bjørn Kalsø (Sambandspartiet) foreslår, at udlændinge højst skal kunne eje en tredjedel af aktierne i færøske fiskefartøjer, ligesom ingen tildelt fiskekvote vil være gældende længere end til 2018. Dette er to væsentlige ændringer i loven om erhvervsmæssigt fiskeri, som landsstyremand Bjørn Kalsø agter at fremsætte.

Der er udarbejdet et lovudkast, som i nærmeste fremtid forventes fremlagt for de politiske partier til udtalelse. Det færøske fjernsyn, der er kommet i besiddelse af lovudkastet, oplyser at mindst to tredjedele af egenkapitalen skal være færøsk ejet. Er der udenlandsk kapital i fiskefartøjer hjemmehørende på Færøerne, skal landsstyremanden godkende dette.

Gyldighedsperioden af tildelte fiskekvoter bliver også ændret. Hidtil har tiårige kvotetildelinger været tolket som "rullende" i ti år. Lovudkastet sætter denne ordning ud af kraft, og det bliver samtidigt fastlagt, at ingen kvotetildeling har gyldighed længere end til 2018, hvor det er hensigten at forny kvotetilladelserne på en 5-årig basis.

Overtagelse af folkekirken

Det forlyder, at behandlingen af den nødvendige lagtingslovgivning i forbindelse med overtagelsen af folkekirken først vil finde sted i Lagtinget i juni, hvor Lagtinget forventes ekstraordinært indkaldt til behandling af sagen. En ekstraordinær indkaldelse kræver, at mindst 17 medlemmer stemmer for. Lagmanden fastslog i sin såkaldte "Olai-tale" ved åbningen af Lagtinget i 2006, at kirken til næste "Olai" i 2007 vil være færøsk, ligesom overtagelse af folkekirken er et vigtigt punkt i landsstyrets koalitionsaftale. Der er derfor forbundet en betydelig prestige for lagmand og landsstyre i en gennemførelse af overtagelsen.

Der er nedsat en politisk og en kirkelig følgegruppe, som begge er inddraget i det lovforberedende arbejde. Herudover forventes det, at lovudkast kommer til høring hos relevante myndigheder, menighedsråd m.v. Med den knappe tidsfrist, der er til rådighed, vil det mest sandsynlige være, at der kun udarbejdes den absolut nødvendige lagtingslovgivning, medens den resterende del af lovkomplekset forventes fortsat at være den eksisterende rigslovgivning. Med den kommende valgkamp in mente kan det være fristende for oppositionen at stille krav om en langt mere vidtgående lagtingslovgivning i lighed med den, der forberedtes under det forrige landsstyre, hvormed der er risiko for, at sagen ikke uden videre kommer til at passere glat igennem Lagtinget inden sommerferien.

Intet nyt om den færøske forfatning

Det færøske forfatningsforslag blev som nævnt i tidligere indberetninger herfra afleveret til lagmanden umiddelbart før jul sidste år. Lagmanden har endnu ikke forelagt forfatningsforslaget for Lagtinget og det forlyder, at der fortsat er forskellige holdninger i landsstyrekoalitionen til, hvorledes sagen skal gribes an.

Tidligere lagmand Anfinn Kallsberg stiller op til næste lagtingsvalg

Anfinn Kallsberg, Folkeflokken har tidligere offentligt udtrykt tvivl om, hvorvidt han var indstillet på at genopstille. Kilder i Folkeflokken oplyser den 12. marts 2007 til pressen, at han genopstiller til næste lagtingsvalg. Det samme gør Olí Breckmann, ligeledes fra Folkeflokken.

Med venlig hilsen

Søren Christensen